

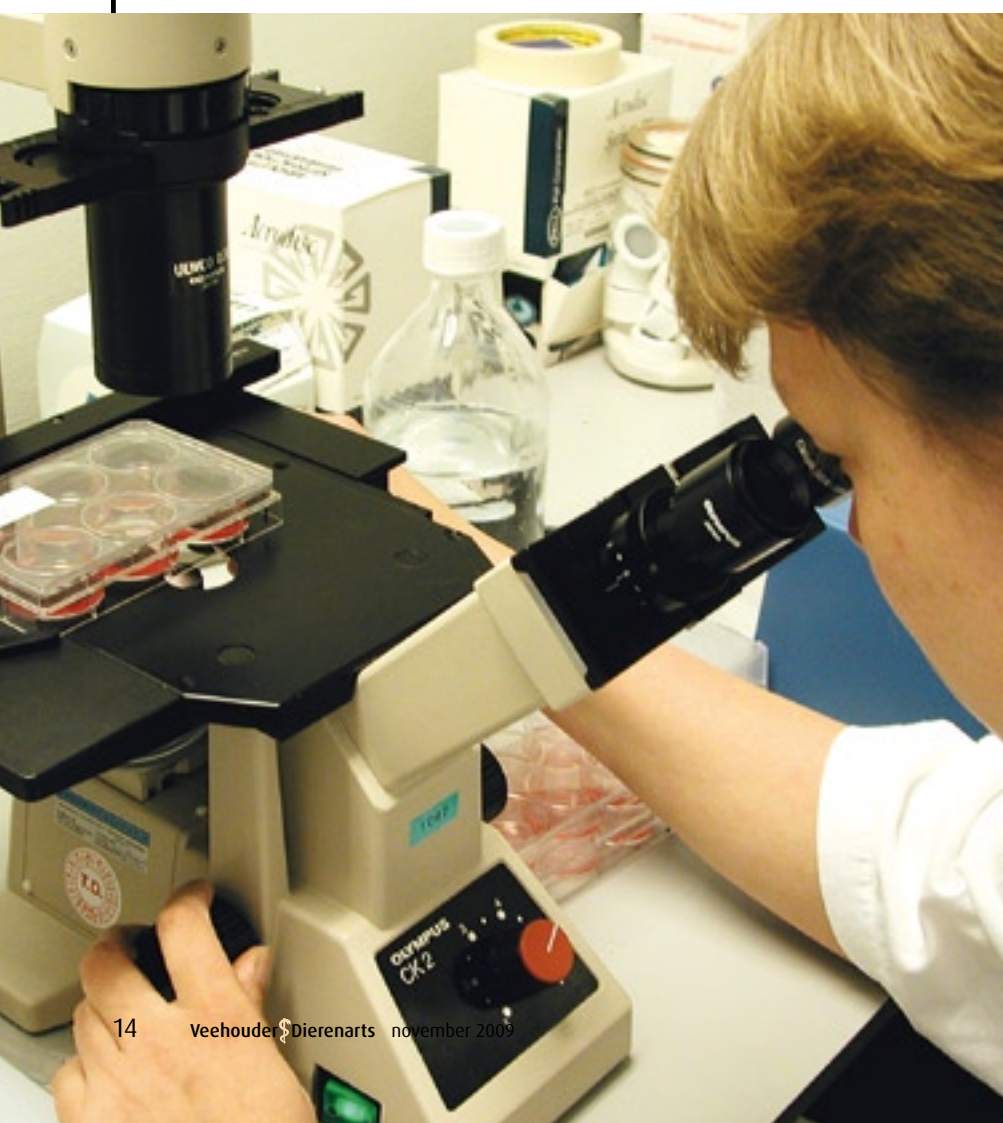
Centraal Veterinair Instituut in Lelystad

Zorg om aangifteplichtige ziekten

Aan de rand van Lelystad vinden we het Centraal Veterinair Instituut. Je komt er niet zomaar binnen, de beveiliging is scherp. Logisch, hier wordt onderzoek gedaan naar de gevreesde aangifteplichtige dierziekten, zoals varkenspest, vogelgriep en mond-en-klauwzeer. Het is onontkoombaar dat daarbij ook weleens met virus wordt gewerkt. Daarom wordt geen enkel risico genomen.

GEESJE ROTGERS

Op het CVI vindt veel onderzoek naar virussen plaats.

Hoe staat het met de aangifteplichtige varkens- en pluimveeziekten? Viroloog Willie Loeffen en wetenschappelijk onderzoeker Guus Koch geven hun visie.

Welke aangifteplichtige ziekten vormen thans voor varkens de grootste bedreiging?

Viroloog Willie Loeffen: "Op nummer één staat klassieke varkenspest, meteen gevolgd door de ziekte van Aujeszky. De kans op insleep van de ziekten is klein, maar als die uitbreken zijn de gevolgen groot. Varkenspest komt nog altijd voor bij wilde zwijnen in Duitsland en de ziekte van Aujeszky bij wilde zwijnen in België. Op nummer drie staat mond-en-klauwzeer."

Referentielaboratorium

Het Centraal Veterinair Instituut (CVI) is onderdeel van Wageningen UR. Het instituut is door de overheid aangewezen als referentielaboratorium. Dat houdt in dat het CVI laboratoriumonderzoek doet bij mogelijke verdenkingen van aangifteplichtige ziekten. Ook vindt veel wetenschappelijk onderzoek plaats naar de preventie en bestrijding van deze dierziekten.

Als een van de genoemde ziekten uitbreekt, zijn wij er dan klaar voor om die ziekte snel tot staan te brengen?

Loeffen: "Voor de belangrijkste ziekten zijn er nu goede draaiboeken. Wij hebben veel geleerd van de ziekte-uitbraken in de laatste decennia. In 1997/1998 bijvoorbeeld liep de uitbraak van klassieke varkenspest nog gruwelijk uit de hand. Door de strenge winter waren vrachtwagens niet goed gereinigd, het vervoersverbod werd te laat ingesteld en men herkende de ziektesymptomen te laat. De uitbraak duurde 15 maanden, er raakten 429 bedrijven besmet en er werden 1.200 bedrijven preventief geruimd. Bij de mond-en-klauwzeeruitbraak (2001) was er al veel verbeterd. De uitbraak duurde toen 3 maanden, er raakten 27 bedrijven besmet, waaronder geen varkensbedrijven."

Mocht er een uitbraak plaatsvinden, hebben wij dan de mogelijkheid om te enten?

En zijn er goede entstoffen voorhanden?

Loeffen: "Europese wetgeving biedt de mogelijkheid om te vaccineren, maar dit heeft altijd consequenties voor de internationale handel. Door het gebruik van markervaccins kunnen deze handelsbelemmeringen zoveel mogelijk beperkt worden. Met deze vaccins kan namelijk achteraf onderscheid worden gemaakt tussen gevaccineerde varkens en natuurlijk geïnfecteerde varkens. In de draaiboeken van LNV voor varkenspest en mond-en-klauwzeer is vaccinatie inmiddels opgenomen als een hele serieuze optie. In het draaiboek van de PVE voor de ziekte van Aujeszky, staat vaccinatie zelfs centraal. Voor de vaccins die op dit moment beschikbaar zijn, zijn voor deze draaiboeken specifieke vaccinatiestrategieën ontwikkeld die optimaal gebruik moeten maken van de effectiviteit van de vaccins. Er is echter nog wel ruimte voor verbetering van de huidige vaccins en diverse onderzoeksgroepen zijn daarmee bezig. Voor varkenspest wordt daar bijvoorbeeld in EU-verband aan gewerkt, maar die ontwikkelingen gaan nog jaren duren."

In hoeverre vormt Afrikaanse varkenspest een bedreiging?

Loeffen: "Ook voor deze ziekte moeten we waakzaam zijn. In 1986 werd de varkenshouderij opgeschrikt door een uitbraak op twee Zuid-Hollandse bedrijven. Gelukkig bleef het daarbij. Hoogstwaarschijnlijk lag

de bron in het voeren van swill. In die tijd kwam het virus nog volop voor in Zuid-Europa (Spanje, Portugal en Italië) en hebben ook België en Frankrijk te maken gehad met uitbraken. Op Sardinië lukt het nog steeds niet om de ziekte uit te roeien en sinds vorig jaar zijn er uitbraken in onder andere Rusland en Georgië. De ziekte kan worden overgebracht door teken. Door het grote reservoir aan besmette teken in Afrika en het wrattenzwijn als gastheer in het wild, is de ziekte daar praktisch niet uit te roeien. Groot probleem is dat er geen vaccin is. Al decennia lang proberen onderzoekers een vaccin te ontwikkelen, maar tot nog toe zonder resultaat. Het is een heel moeilijk virus."

Dan naar de pluimveehouderij. Hoe staat het hier met de dreiging van aangifteplichtige ziekten?

Guus Koch, senior wetenschappelijk onderzoeker: "In de pluimveehouderij zijn alleen vogelpest (*Aviariae influenza*) en pseudovogelpest (Newcastle Disease, ofwel NCD) aangifteplichtig. Vogelpest blijft een groot risico. De situatie in Azië is zorgwekkend, er is volop virus in de wereld aanwezig. Trekvogels kunnen dat meebrengen naar Nederland. Ook pluimveehouders die in de besmette gebieden komen, moeten daarna oppassen met contacten met hun eigen dieren. Er zijn 144 verschillende aviaire influenza-typen bekend. Slechts enkele daarvan zijn ziekmakend. De meeste zijn onschuldig. Zeer waarschijnlijk worden aviaire influenza-virussen bij pluimvee geïntroduceerd door wilde vogels. Bij wilde vogels echter komt de hoogpathogene (ziekmakende) variant vrijwel niet voor, maar wel de laagpathogene (niet-ziekmakende) variant. Als onze commerciële kippen besmet raken met dit laagpathogene virus, kan hieruit het hoogpathogene virus ontstaan. Uit bestudering van de uitbraken in de wereld blijkt dat de evolutie van een laag naar een hoogpathogeen virus heel lang kan duren, maar ook snel kan gaan. Ook pseudovogelpest blijft gevaarlijk, ondanks dat hiertegen een verplichte enting geldt."

Pluimveebedrijven worden structureel gescreend op de aanwezigheid van vogelpest om zo een beginnende uitbraak in de kiem te kunnen smoren. Werkt de screening voldoende preventief?

Koch: "Sinds 2003 is het rustig wat vogelpest betreft. In 2006 was er nog kleine

uitbraak van het laagpathogene virus bij Voorthuizen, maar die uitbraak was snel onder controle.

De bedrijven worden afhankelijk van het soort pluimvee, een, twee of vier keer per jaar getest. Jaarlijks vinden wij daarbij twee tot drie besmette koppels. Daar wordt overigens geen ruchtbaarheid aan gegeven, alleen betrokkenen worden geïnformeerd. Daarnaast kunnen pluimveehouders verdachte koppels laten onderzoeken om vogelpest uit te sluiten. De kosten daarvan worden betaald uit het Diergezondheidsfonds en de overheid wordt niet ingelicht zolang het onzeker is of het om vogelpest gaat. Er is dus een hele lage drempel om risico's uit te sluiten. Toch wordt van deze mogelijkheid nauwelijks gebruik gemaakt. De pluimveehouderij neemt daarmee een risico."

En hoe staat het met pseudovogelpest (NCD)?

Hier geldt een vaccinatieplicht, waarbij een bepaalde titer (beschermingsgraad) moet worden behaald. De vereiste titer is voor discussie vatbaar. Uit onze modelberekeningen blijkt namelijk dat de huidige titer aan de lage kant is. Wanneer de titer te laag is, is er een kans dat de infectie alsnog aanslaat en gaat spreiden. In 1992 is dat bijvoorbeeld gebeurd. De ziekte trof toen 64 gevaccineerde pluimveekoppels. Ook in 1996 was er een uitbraak ondanks vaccinatie. In kleinere niet-commerciële koppels pluimvee troffen we toen NCD aan. Deze koppels bleken niet afdoende gevaccineerd te zijn.

Men moet zich realiseren dat NCD wereldwijd voorkomt en in Europa aanwezig is op bedrijven in bijvoorbeeld de Balkan. Het risico op besmetting is er dus altijd. Vooral de jonge kuikens, zoals vleeskuikens en de opfokleghen tot 6 weken, vormen een risicogroep. Jonge kuikens hebben namelijk een matig werkend immuunsysteem en bouwen moeilijker weerstand op dan oudere dieren. De enting slaat dus moeilijker aan. Maar met zorgvuldig vaccineren zijn ook hier de wettelijke titers goed haalbaar. Nadelen van de enting zijn echter de bijwerkingen (minder eten/drinken, uitval). Dierenartsen en pluimveehouders doen er goed aan die entreacties te melden. "Dat zet fabrikanten aan hun entstoffen te perfectioneren." ❗